

Brusel 14. září 2023
(OR. en)

Interinstitucionální spis:
2023/0323(COD)

12976/23
ADD 3

COMPET 873
MI 742
IND 467
ECOFIN 873
FIN 922
CODEC 1594
IA 225

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	13. září 2023
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	SWD(2023) 313 final
Předmět:	PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE SOUHRN ZPRÁVY O POSOUZENÍ DOPADŮ Průvodní dokument k NÁVRHU NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Delegace naleznou v příloze dokument SWD(2023) 313 final.

Příloha: SWD(2023) 313 final

EVROPSKÁ
KOMISE

Ve Štrasburku dne 12.9.2023
SWD(2023) 313 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

SOUHRN ZPRÁVY O POSOUZENÍ DOPADŮ

Průvodní dokument k

návrhu

NÁVRHU NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

{COM(2023) 533 final} - {SEC(2023) 313 final} - {SWD(2023) 312 final} -
{SWD(2023) 314 final}

Souhrnný přehled
Posouzení dopadů revize směrnice o opožděných platbách (směrnice 2011/7/EU)
A. V čem spočívá problém a proč se jedná o problém na úrovni EU?
Každý rok je v EU vyměřeno přibližně 18 miliard faktur. To je více než 500 plateb každou sekundu, přičemž téměř 50 % z nich je zaplacen o požděně. Opožděné platby ovlivňují likviditu a předvídatelnost peněžních toků, což na druhou stranu zvyšuje potřeby provozního kapitálu a ohrožuje přístup společnosti k externímu financování. V důsledku toho je ovlivněn růst a konkurenceschopnost, snižuje se produktivita a zvyšuje se pravděpodobnost propouštění a úpadků. Účinky opožděných plateb jsou pocíťovány v rámci dodavatelských řetězců, protože opoždění plateb se často přenáší na dodavatele. Malé a střední podniky, které jsou na předvídatelných tocích peněz závislé, jsou těmito negativními dopady silně postiženy. Opožděné platby mají také škodlivé sociální dopady. Některá odvětví jsou vůči opožděným platbám zranitelnější než jiná. Například stavebnictví. Hlavní příčina opožděných plateb spočívá v nerovnováze vyjednávací síly mezi malým dodavatelem a velkým zákazníkem, protože opožděná platba je pro dlužníka atraktivní formou financování s nulovými náklady. Mezi příčiny tohoto problému patří nedostatečná preventivní opatření, nevhodné odrazující prostředky a nedostatečné mechanismy prosazování a nápravy.
Čeho by mělo být dosaženo?
Obecné cíle: A. posílit konkurenceschopnost a růst společností zlepšením platební kázně orgánů veřejné moci, velkých podniků a malých a středních podniků; B. chránit malé a střední podniky před negativními dopady opožděných plateb tím, že stanoví pravidla, která podporují spravedlivé a včasné platby v obchodních transakcích. Specifické cíle: 1) zabránit opožděným platbám; 2) usnadnit včasné platby; 3) posílit postavení společností a zajistit větší spravedlnost při platbách v obchodních transakcích.
Jakou přidanou hodnotu budou mít tato opatření na úrovni EU (subsidiarita)?
EU se již třicet let zabývá problematikou opožděných plateb v obchodních transakcích. Tato iniciativa reviduje stávající právní předpisy EU (směrnice 2011/7/EU), a proto ji lze uskutečnit pouze na úrovni EU. Některé členské státy EU přijaly přísnější pravidla, než jaká jsou stanovena ve směrnici. Například omezení platebních podmínek v transakcích mezi podniky, pokud je věřitelem malý nebo střední podnik, a zřízení donucovacích orgánů. Aby se zabránilo nerovnoměrnému fungování jednotného trhu EU, je nutné zajistit, aby byla pravidla prosazována stejným způsobem.
B. Řešení
Prostřednictvím kterých možností lze cílů dosáhnout? Je některá možnost upřednostňována? Pokud ne, proč?
Možnost politiky č. 1: zabránit, aby k opožděným platbám docházelo Cílem politických opatření v rámci této možnosti je zabránit opožděným platbám zajištěním spravedlivých platebních podmínek. Jsou stanoveny maximální platební lhůty, a to i pro prohlídku, kterou se kontroluje dodržování požadavků smlouvy. Součástí jsou také ustanovení, která malým a středním podnikům poskytují odbornou přípravu v oblasti řízení úvěrů a finanční gramotnosti. Možnost politiky č. 2: usnadnit včasné platby Cílem politických opatření v rámci této možnosti je řešit opožděné platby posílením prosazování pravidel a zajištěním dodržování platebních lhůt. Odrazující opatření stávající

směrnice, konkrétně nárok na úroky z prodlení a paušální náhradu, se díky zavedení povinných úroků z prodlení a zvýšení paušální náhrady zefektivní. Klíčovým faktorem, který ovlivňuje problém opožděných plateb, je vymáhání. Proto se posuzované možnosti liší podle pravomocí svěřených vnitrostátnímu donucovacímu orgánu určenému členskými státy EU. Tato možnost zahrnuje také součinnost se zadáváním veřejných zakázek s cílem ochrany subdodavatelů v rámci veřejných zakázek na stavební práce.

Možnost politiky č. 3: posílit mechanismy nápravy, zajistit spravedlivé platební podmínky a posílit postavení společností

Politická opatření v rámci této možnosti podporují spravedlnost a dostupnost účinných mechanismů nápravy v případě, že nejsou splněny platební podmínky. Členské státy EU budou muset vytvořit mediační nástroje, které budou snadno dostupné pro malé a střední podniky, a řešit nespravedlivé smluvní podmínky a praxi prostřednictvím svých vnitrostátních právních předpisů.

Upřednostňovaná možnost. Každá z možností má potenciální výhody, ale při samostatném provádění představuje také určitá rizika. Posouzení dopadů dospělo k závěru, že upřednostňovaný způsob sestává z balíčku nejúčinnějších a nejefektivnějších opatření v rámci tří možností politiky. Z posouzení dopadů rovněž vyplynulo, že upřednostňovanou podobou právního aktu je nařízení.

Upřednostňovaný balíček politických opatření 1a + 2a + 3b

- Omezení doby splatnosti na 30 dní u transakcí mezi podniky.
- Prohlídka nebo přejímka jsou omezeny na 30 dnů (bez výjimky).
- Členské státy EU usnadní dostupnost odborné přípravy v oblasti správy úvěrů a finanční gramotnosti, včetně digitálních platebních nástrojů pro malé a střední podniky.
- Úroky z prodlení jsou automatické (pojem „nárok“ je odstraněn), je vyjasněn konečný den pro růst úroků.
- Paušální náhrada za každou transakci zaplacenou se zpožděním a zvýšená na 50 EUR s ohledem na inflaci.
- Členské státy EU určí orgány odpovědné za prosazování práva, které budou provádět vyšetřování z vlastního podnětu nebo na základě stížností, budou oprávněny udělovat správní sankce a zveřejňovat jména provinilců. Využití digitálních nástrojů pro účinnější prosazování práva.
- U veřejných zakázek na stavební práce musí veřejní zadavatelé a zadavatelé kontrolovat, zda byla platba hlavnímu dodavateli dále převedena na přímé subdodavatele.
- Členské státy EU zřídí vnitrostátní mediační systém pro řešení sporů v oblasti plateb v obchodních transakcích.
- Členské státy EU vyřeší otázku nespravedlivých smluvních podmínek a praktik prostřednictvím svých vnitrostátních právních předpisů

Jaké jsou názory jednotlivých zúčastněných stran? Kdo podporuje kterou možnost?

Výsledky konzultací: 939 odpovědí z diskusního panelu malých a středních podniků, 117 odpovědí na veřejnou konzultaci, 137 odpovědí na výzvu k předložení faktických podkladů, několik setkání se zúčastněnými stranami. Téměř 83 % respondentů z diskusního panelu malých a středních podniků a 36,7 % respondentů veřejné konzultace podporuje omezení platebních lhůt, přičemž upřednostňují lhůtu 30 dnů. Omezený počet podnikatelských sdružení se staví proti omezení a/nebo požaduje pro některá odvětví výjimky. Téměř 81 % respondentů z řad malých a středních podniků potvrdilo, že úroky a náhrady nejsou nikdy placeny. Celkem 84 % respondentů z řad malých a středních podniků považuje zřízení donucovacích orgánů za užitečné nebo velmi užitečné. Téměř 60 % respondentů veřejné konzultace souhlasilo s tím, že by orgány veřejné moci měly zavést mechanismy, které by kontrolovaly, zda hlavní dodavatelé platí svým subdodavatelům včas. Zavedení vnitrostátního mediačního systému se setkala s

pozitivními ohlasy jak při výzvě k předkládání faktických poznatků, tak při veřejné konzultaci. Diskusní panel malých a středních podniků také shromáždil ucelený přehled nekalých praktik, jejichž cílem je obejít zákon.

C. Dopady upřednostňované možnosti

Jaké jsou přínosy této možnosti?

Na celkové úrovni bude dopad pro podniky příznivý. Zkrácení doby splatnosti, které se odhaduje na 35 %, uvolní peněžní tok a zlepší předvídatelnost plateb. U menších subjektů na trhu bude méně pravděpodobné, že budou čelit nespravedlivým platebním podmínkám, přičemž budou mít v případě opožděných plateb k dispozici účinné prostředky nápravy. Výrazně se sníží náklady na upomínání dlužníků (odhadované na 340,2 milionu člověkohodin, což odpovídá 8,74 miliardy EUR). Zavedení mediace by podnikům umožnilo ušetřit 27 milionů EUR ročně na soudních sporech, kterým se tak vyhnou. Tato iniciativa zároveň zvyšuje spravedlnost v obchodních vztazích.

Orgány veřejné moci mají z mediačních systémů prospěch, a to jak přímý, pokud chtějí urovnat spor s dodavatelem, tak nepřímý, neboť snižují zátěž soudního systému. Celkově to vede ke snížení počtu opožděných plateb, což znamená méně úpadků a souvisejících nákladů pro veřejné finance.

Spotřebitelů se tato iniciativa přímo nedotýká.

Jaké jsou náklady na upřednostňovanou možnost (podniky a orgány veřejné moci)?

Většina nákladů, které ovlivňují všechny podniky, jsou jednorázové náklady. Patří mezi ně aktualizace standardních faktur podle nových platebních podmínek a upravené náhrady v odhadované výši 243 milionů EUR. Opakující se náklady nesou především dlužníci, kteří v současné době platí opožděně: automatické placení úroků a (zvýšených) náhrad, případné správní pokuty a ztráta bezproblémového úvěru při nuceném placení včas. Těmto nákladům se lze zcela vyhnout, pokud dlužníci platí včas.

Náklady spojené s veřejnými financemi se zdají být omezené a přiměřené. Orgány veřejné moci by musely vynaložit určité náklady na jmenování a činnost donucovacích a zprostředkovatelských orgánů. Tyto náklady se v EU-27 odhadují na 70–105 milionů EUR ročně (60–65 milionů EUR na donucovací orgány a 10–40 milionů EUR na mediační služby).

Jaké budou dopady na malé a střední podniky a na konkurenceschopnost?

Dopady na malé a střední podniky:

Filtr pro malé a střední podniky klasifikuje tuto iniciativu jako „vysoce relevantní“. Upřednostňovanou možnost podpořily malé a střední podniky v diskusním panelu malých a středních podniků a ve veřejné konzultaci. I když se očekává, že z této iniciativy budou mít prospěch všechny malé a střední podniky, mikropodniky, které jsou vůči tomuto problému více exponovány, z ní budou mít prospěch ještě větší. Na straně **věřitelů** brání opožděné platby společností v růstu a nutí je plýtvat zdroji. V průměru 5–10 % celkové administrativní práce je věnováno upomínání dlužníků. Tento čas by mohly malé a střední podniky využít produktivněji, například na odbornou přípravu nebo hledání nových obchodních příležitostí.

Na straně **dlužníka** platí, že čím je společnost větší, tím je pravděpodobnější, že bude platit opožděně. V průměru se očekává, že z omezení platebních lhůt na 30 dnů bude mít prospěch přibližně 41 % malých a středních podniků. Širší dopady se očekávají u mikropodniků (50 %),

zatímco omezení délky prohlídky na 30 dnů by mohlo znamenat přínos až pro 66 % malých a středních podniků. Zavedení povinných plateb úroků a náhrad zlepší současnou situaci, kdy aktuálně 81 % malých a středních podniků a 93 % mikropodniků tuto náhradu nikdy nedostane. Přísnější pravidla vymáhání zlepší provádění plateb. Opatření na podporu subdodavatelů ve veřejných zakázkách na stavební práce budou mít pozitivní dopad na malé a střední podniky (v průměru 80 % hodnoty velkého stavebního projektu se zadává malým a středním podnikům). Vnitrostátní mediační systémy povedou k peněžním výhodám pro ty podniky, které v současnosti spoléhají na soudní řízení, a k rychlejšímu řešení sporů pro ty podniky, které se v současnosti soudnímu vymáhání nezaplacených pohledávek vyhýbají.

Dopady na konkurenceschopnost: Očekává se, že upřednostňovaná možnost bude mít pozitivní dopad na konkurenceschopnost v oblasti cen/nákladů a inovací. Díky zvýšenému celkovému peněžnímu toku v ekonomice mají podniky více likvidity, aby mohly investovat do inovací nebo přenést snížení nákladů na spotřebitele. Přerozdělení likvidity v ekonomice je spravedlivější, protože každý podnik platí za likviditu, kterou potřebuje a využívá. Podmínky pro podnikání by byly předvídatelnější, což by vedlo k příznivějšímu podnikatelskému prostředí.

Pokud jde o mezinárodní konkurenceschopnost, společnosti, které dovážejí nebo vyvážejí, se musí potýkat s nesouladem v délce platebních lhůt (mezi svými závazky a svými pohledávkami). Předpokládaná rizika spojená s tímto nesouladem řeší za tržních podmínek poskytovatelé obchodního financování (např. zálohovou platbou, akreditivem). Riziko, že podniky ze zemí mimo EU se budou podbízet cenám podniků z EU tím, že nabídnou dlouhé platební lhůty na trhu mimo EU, je navíc omezeno skutečností, že řada partnerských zemí EU, například Kanada, USA, Turecko a Spojené království, již má pravidla pro opožděné platby.

Očekávají se jiné významné dopady?

Všechny možnosti politiky budou mít dopad na zaměstnanost, spravedlnost v kultuře podnikání a dobré podmínky pro podnikatele. Žádná z možností politiky nebude mít přímý dopad na životní prostředí. Žádná z možností politiky nezpůsobí životnímu prostředí významnou újmu.

Proporcionality?

Všechny možnosti politiky jsou v souladu se zásadami proporcionality a subsidiarity. Podnikům ukládají pouze náklady, které jsou nezbytné k dosažení cílů, a ponechávají členským státům prostor pro vlastní uvážení (například určení donucovacích orgánů, provádění odborné přípravy v oblasti řízení úvěrů a nápravných opatření, určení nespravedlivých platebních praktik). Posouzení dopadů rovněž určuje vyřazené možnosti.

D. Návazná opatření

Komise bude dopady iniciativy sledovat a vyhodnocovat čtyři roky po vstupu nových právních předpisů v platnost. Postup sledování této iniciativy podpoří také Evropské středisko pro sledování plateb a zprávy vypracované členskými státy z jejich vlastní iniciativy nebo třetími stranami.